

अस्य वर्ष्मणा: पुंसां वरिष्णा: सर्वयोगिनाम् *Bhāg. P. 3, 28, 2. 5, 18, 80. — 2) Höhe, Grösse; = प्रमाण AK. 3, 4, 119, 126. H. an. 3, 283. fg. Med. n. 126. कनूमतः MBh. 3, 11275. गज° Ragh. 4, 76. पिशाचं तं वर्ष्मणा सालसंनिभम् KATHAS. 2, 5. वर्ष्मणा व्यातगगणो विन्ध्याद्विरिव जङ्गमः ein künstlicher Elephant 12, 8. Bhāg. P. 10, 35, 16. गुरुकारिणा वर्ष्मणा (वर्चसा die neuere Ausg.) HARIV. 3024. गिरि° adj. MĀRK. P. 14, 54. MBh. 7, 7896. पर्वताभोग° 1, 468, 3, 12387, 16, 118. मरुपर्वतवर्ष्मण 3, 15831. गजाल° R. GORR. 1, 20, 10. मेरुपर्वत° Liṅga-P. bei Muir, ST. IV, 326, 19. मेघसंघात° MBh. 1, 5968. Hip. 2, 7. भूरि° (तरु) Bhāg. P. 4, 19, 8. चलिताचलवर्ष्मणा: पयोवाहा: VARĀH. BRH. S. 32, 17. अङ्गुष्ठेदर° (सृषि) MBh. 1, 1443. — 3) Körper, Leib AK. 2, 6, 2, 21. 3, 4, 119, 112. 126. H. 564. H. an. MED. HALĀJ. 2, 355. JĀṆ. 3, 33. 55. 107. शिलाशकल° (मूर्ख) MĀRK. 115, 5. Spr. 2807 (Conj.). 2641. PRAB. 27, 11. Bhāg. P. 5, 4, 2. 10, 12, 15. PĀNĀR. 3, 9, 18. वर्ष्मवरण (गात्रावरण ed. Bomb.) MBh. 8, 557. शत° (शतशीर्ष die neuere Ausg.) HARIV. 13433. — 4) eine schöne Gestalt H. an. MED. — Vgl. वर्षिष्ठ und वर्षियस्.*

वर्ष्मल (von वर्ष्मन्) adj. (मलर्थे) gaṇa सिध्मादि zu P. 5, 2, 97.

वर्ष्मवत् (wie eben) adj. mit einem Körper versehen MBh. 12, 7853.

वर्ष्य (nach P. 3, 1, 120 und Vop. 26, 19 von वर्ष् und zwar = वर्ष्य) adj. pluvialis: दूता: RV. 5, 83, 3. ऋषो दिव्यो अमृगवर्ष्या अग्नि 10, 98, 5. वर्ष्या जुहुयात् Regenwasser Kau. 103. आतपवर्ष्या आतपः Sonnenregenwasser AIT. Br. 8, 5. 8. KĀTJ. Ça. 15, 4, 35. वर्ष्यस्यैव विद्युतः der Regenwolke RV. 10, 91, 5. parox. VS. 16, 38. TS. 7, 4, 11, 1.

वल, वलते Dhātup. 14, 20 (संवरणे = स्तूति Vop., nach Andern auch संचरणे); häufiger act. वलति. 1) sich wenden, sich hinwenden zu: तदभिसरणभसेन वलन्ती पतति पदानि कियति चलन्ती Gtr. 6, 3. किंचिद्वलिता Vikr. 89, 20. सुरतज्ञागर्घ्णमानतिर्गवलत्तरस्तारकदीर्घनेत्रा KĀURAP. 5. Verz. d. Oxf. H. 121, b, No. 214. प्रणयिनं परिब्रुमथाङ्गना वल्लिरे (= परिवृत्ता: MALLIN.) Çiç. 6, 38. अलिकदम्बकम् — वलते (= चलते MALLIN.) ऽभिमुखं तव 11. अद्यापि विस्मयकरीम् — बुद्धिर्बलाद्वलति मे KĀURAP. 27. कृदयमदये तस्मिन्नेवं पुनर्वलते बलात् Gtr. 7, 40. चेतः परं वलति शैलवनस्थलीषु Spr. 406, v. l. नले — अवलत (= अव-रज्यत Comm.) या NALOD. 3, 5. वलित gewendet, gebogen: °कंधर MĀLATIM. 16, 19. KATHAS. 39, 133. 90, 87. 112, 152. °प्रीव 116, 55. Spr. 343. 531. वलितानन KATHAS. 39, 141. 74, 236. °दम् 117, 164. 74, 218. Spr. 236. MĀLATIM. 16, 9. वलितापाङ्गो KATHAS. 104, 34. RĀGA-TAR. 5, 481. 360. अलसवलितेरङ्गन्यासैः ŚĀH. D. 42, 15. मुखेन वलितधुणा KATHAS. 17, 128. प्रियपरिरम्भणरभसवलितमिव कुचकलशम् Gtr. 12, 5. चुम्बनवलिताधरे (वलित = संकोचित gespitzt Comm.) 7, 22. भुजगैः — वलितशठरूपष्टमा-त्रदृष्टैः VARĀH. BRH. S. 24, 18. एकैव मूत्रधारा वलिता 12, 11. अवलिता कृस्ताङ्गुलयः 68, 36. अनतिवलिततनुतरेदर DAÇAK. 90, 15. वरकैर्वलितं (impers.) रूपं sie wandten sich Spr. 2237. नितम्बपुगं वलितं चक्राका-रम् PĀNĀR. 1, 14, 58. वलित m. Bez. einer best. Stellung der Hände beim Tanze Verz. d. Oxf. H. 202, a, 32. — 2) hervorbrechen, sich äussern, sich zeigen: चित्तकुलतया वलद्वाद्यो राधाम् Gtr. 1, 26. वलन्नूपुरनिस्वना ŚĀH. D. 116. वलितविलोचनज्ञलधर Gtr. 4, 5. — 3) वलित begleitet von, verbunden mit: त्रिवलिवलितशोभा R. 2, 26 जपो कामवलितः PĀNĀR. 3, 10, 12. — 4) verbergen, verstecken (vgl. 1. वर): वलते धने लोकः

Durgād. im ÇKDn.

— caus. sich wenden —, rollen machen: तनुतरंगततिं सरसां दलत्कु-वल्यं (adv.) वलयन्महदाववौ Çiç. 6, 3. = चालयन् MALLIN. पटसूत्रवलि-तदेरक Schol. zu NAIŠH. 22, 53. वलयति und वालयति Dhātup. 19, 58.

— आ s. u. वल्गु mit आ.

— वि sich abwenden: स्वियति कृपाति वेद्यति विवलयति निमिपति विलोकयति तिर्पक् । अतर्नन्दति चुम्बितुमिच्छति नवपरिणया वधूः शय-ने ॥ KĀVJAPR. 154, 10. आगते (प्रिये) विवलितं चतुः Spr. 1219.

— सम्, partic., संवलित zusammengetroffen, zusammengelassen, ge-mischt —, verbunden mit: तां वल्लभां रक्षति संवलितं स्मरामि KĀURAP. 13 bei HARB. 229. संवलितं निषदिर्विप्रम् Çiç. 5, 66. रथाङ्गपाणेः पटलेन रोचिषामपिलिपिः संवलितः — भासः KIR. 5, 38. 48. सिन्दूरसंवलितमौ-क्तिकद्वारभाराम् KĀURAP. 15 bei HARB. 229. Spr. 988. MĀLATIM. 73, 4. ŚĀH. D. 46. Verz. d. Oxf. H. 14, b, 1. 233, a, 12. 241, b, No. 591. MALLIN. zu KIR. 16, 3. यथा भूमिरुत्तममात्रा तदैव प्रचुरपवेलिमपलव्रीहस्तव-कसंवलितं न भवति KULL. zu M. 4, 172. दुःख° Schol. zu PRAB. 29, 11.

1. वल (wohl von 1. वर) m. Nir. 6, 2. 1) Höhle: भिनद्वलस्य परि-धीन् RV. 1, 82, 5. 2, 11, 20. 15, 8. 24, 3. 3, 34, 10. 8, 14, 7. 10, 62, 2. वलं रवेण दरयः 1, 62, 4. रुद्ररुग्णं वि वलस्य सानुम् 6, 39, 2. 4, 50, 5. यो गा उदात्तदपधा वलस्य 2, 12, 3. अप हि वलं वः 14, 3. 1, 11, 5. 3, 30, 10. 6, 18. 5. अवाञ्चं नुनदे वलम् 8, 14, 8. एषो अर्पयितो वलः 24, 30. इन्द्रो वलं र-त्तितारं उधानां कोरेषु वि चकतो रवेण 10, 67, 6. 68, 5. 138, 1. In keiner dieser Stellen ist man genöthigt die Personification zu einem Dämon anzunehmen, obschon dieselbe in mehreren zulässig wäre. येन ऋषयो वलमद्योतपयन्नुवा AV. 4, 23, 5. देवा वै वले गाः पर्यपश्यन् वलं विरुष्य गा उदात्तान् AIT. Br. 6, 24. इन्द्रो वलस्य बिलम्पैर्षोत् TS. 2, 1, 5, 1. असुरा-णां वै वलस्तमसा प्रावृता ऽश्मापिधान आसीत् PĀNĀR. Br. 19, 7, 1. = मेघ NAIŠH. 1, 10. — 2) Decke Schol. zu KĀTJ. Ça. 702, 2 v. u. — 3) als Personification von 1) ein von Indra besiegtter Dämon, ein Sohn des Danājus (der Anājushā) und Bruder Vrtra's, H. 174. an. 2, 500. MED. I. 37. Verz. d. Oxf. H. 182, a, 30. MBh. 1, 2541. 3, 12073. 12, 8660. HARIV. 12961. fgg. 13044. fgg. 13187. 13222. 13268. 13271. 13630. fgg. Bhāg. P. 8, 11, 28. Verz. d. Oxf. H. 12, b, 3 v. u. Nicht nur die Calc., son- dern auch die Bomb. Ausgg. schreiben regelmässig वल.

2. वल = वलि in शतवल Çāṅku. Ça. 14, 32, 10. 14.

वलंरुज्ज् adj. Höhlenbrecher RV. 3, 43, 2.

वलक 1) Decke Schol. zu KĀTJ. Ça. 694, 20. 703, 1. — 2) n. Proces- sion: सन्ध्य° KATHAS. 123, 175. 191. 216. — 3) m. N. pr. a) eines Danāva (verschieden von Vala) HARIV. 202. 13222. = वल 13277. 13291. In bei- den Ausgg. वलक geschrieben. — b) einer der sieben Weisen unter Manu Tāmāsa MĀRK. P. 74, 59.

वलकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha Verz. d. Oxf. H. 67, b, 11.

वलक्रम m. N. pr. eines Gebirges VP. 180, N. 3.

वलगं (वल + 1. ग) VS. PAIT. 5, 35. n. ein in einer Höhlung oder Grube verborgenes —, überh. ein verstecktes Zaubermittel AV. 5, 31, 4. या तं वरिषि यां श्मशाने त्रेत्रे कृत्यां वलगं वा निचक्षुः 10, 1, 18. 19, 9, 9 VS. 5, 23. TS. 6, 2, 11, 1. 2. ÇAT. Br. 3, 5, 4, 2.

वलगर्हन् adj. versteckten Zauber vernichtend VS. 5, 23, 23.